

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ: INSTYTUCJE WSPIERANIA BIZNESU A ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W REGIONIE

Anna Jakubowicz

Promotor: dr hab. Włodzimierz Pańków – profesor Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie
Recenzenci: dr hab. Zbigniew Olesiński – profesor Akademii Finansów w Warszawie
prof. dr hab. Adam Noga – profesor Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie

*Obrona odbyła się w dniu 20 grudnia 2011 roku
w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie*

Wstęp

Rozprawa doktorska dotyczy współpracy małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) z instytucjami wspierania biznesu w regionie lubelskim.

Sens zajmowania się teorią przedsiębiorstwa, jak podaje Noga, oparty jest na sześciu korzyściach, które to wyjaśniają:

- wartość poznawcza,
- możliwość podjęcia decyzji, czy zostać przedsiębiorcą, czy też skupić się na pracy najemnej lub na innej aktywności gospodarczej albo społecznej,
- możliwość poszukiwania najlepszych praktyk biznesowych, sposobów osiągnięcia doskonałości,
- możliwość budowania w sposób abstrakcyjny, ale i realny pewnych map przedsiębiorczości,
- możliwość określania granic przedsiębiorstwa,
- przydatność dla analiz makroekonomicznych, dla których teoria przedsiębiorstwa staje się istotnym półproduktem badań naukowych (Noga 2009, s. 41).

Niniejsza rozprawa ukazuje sektor małych i średnich przedsiębiorstw działający na Lubelszczyźnie, jak również jest próbą ukazania sposobów ich współpracy z instytucjami wspierającymi biznes. A zaprezentowane dane o sektorze MSP są półproduktem badań naukowych przydatnych w innych analizach.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw przyczynia się do szybkich zmian struktury gospodarki, umacnia własność prywatną, wykorzystuje pojawiające się tendencje, angażuje wolne zasoby ludzkie zmniejszając bezrobocie, łatwo zagospodarowuje nisze rynkowe, łączy się niekiedy z właścicielami licencji i w ten sposób wprowadza nowe możliwości technologiczne, jest elastyczny na rynku, jest mobilny (Strużycki 2002, s. 45). Sektor małych i średnich przedsiębiorstw jest stymulatorem rozwoju gospodarki, jest miarą oceny wzrostu gospodarczego w określonych sytuacjach, obrazuje przedsiębiorczość społeczeństwa, poszukuje

nisz rynkowych i nie opiera się na ekonomii skali, jest przejawem zdrowej konkurencji, jest zapleczem kooperacyjnym, wspomagającym funkcjonowanie dużych przedsiębiorstw, aktywizuje rozwój regionalny i lokalny, rozwija inicjatywy łagodzące bezrobocie w regionie (Skowronek – Mielczarek 2003, s. 6-7).

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw działa w pewnym otoczeniu, w którym między innymi są instytucje wspierania biznesu oraz samorządy lokalne, mogące wpływać na jego działalność i rozwój. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw wynika z ich możliwości finansowych. Poniższa tabela przedstawia strukturę źródeł finansowania inwestycji MSP na Lubelszczyźnie.

Tabela 1. Struktura źródeł finansowania inwestycji sektora MSP w województwie lubelskim w latach 2004-2008 (w %)

źródła finansowania inwestycji	środki własne		kredyty i pożyczki krajowe		środki zagraniczne	
	małe	średnie	małe	średnie	małe	średnie
2004	70,30%	75,60%	17,30%	23,40%	5,20%	1,90%
2005	69,40%	63,90%	25,20%	23,60%	0,70%	4,00%
2006	71,20%	68,30%	22,60%	25,50%	1,50%	2,30%
2007	70,87%	70,40%	23,34%	20,80%	0,28%	3,00%
2008	70,27%	64,83%	21,21%	24,43%	6,30%	4,96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych z Raportów o stanie sektora MSP w Polsce, PARP

Najważniejszym źródłem finansowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw są środki własne to około 70%, co potwierdza powyższa tabela. To oznacza, iż firmy sektora MSP same się finansują. Kolejnym źródłem finansowania są kredyty i pożyczki bankowe, z których korzysta co czwarta firma, stąd potrzeba wspierania tego typu instrumentów wpływających na rozwój sektora MSP. Niewielki udział w źródłach finansowania mają środki pochodzące z zagranicy. Możliwości pozyskania dodatkowych środków finansowych, nowego inwestora czy nowej technologii są ograniczone, dlatego tak ważne jest wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw różnymi instrumentami. Po-

wyższe dane ukazują izolację i samowystarczalność sektora MSP oraz próżnię instytucjonalną wokół nich. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez spójny system instytucji wspierania biznesu działających w regionie dodatkowo wzmacnia sektor małych i średnich przedsiębiorstw.

Województwo lubelskie jest jednym z pięciu województw zaliczanych do makroregionu Polski Wschodniej (pozostałe to: warmińsko-mazurskie, podlaskie, podkarpackie i świętokrzyskie), który charakteryzuje się najniższym PKB na mieszkańca zarówno w Polsce, jak i w Unii Europejskiej 25 (poniżej 40% wartości średniego unijnego PKB per capita, który wynosi obecnie ok. 24,800 EUR). Według raportu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową z roku 2006 pt. *Sukces rozwojowy polskich województw* region lubelski zajmuje 11. miejsce w kraju (pierwsze miejsce – mazowieckie, ostatnie – zachodniopomorskie) ze względu na syntetyczny wskaźnik sukcesu rozwojowego województw (w skład, którego wchodzi część wskaźników takie jak: gospodarka, infrastruktura techniczna, kapitał ludzki, warunki życia i funkcjonowanie samorządów – tzn. spadek udziału dochodów własnych w dochodach ogółem oraz szybciej rosnące wydatki z budżetów gmin) w latach 1999-2004 i został zaliczony do regionów *słabych, ale dynamicznych* (Kalinowski 2006, s. 42, 44). Pozycja województwa lubelskiego w rankingu województw wynikała z: spadku udziału wydatków na rekreację i kulturę, niewystarczającego funkcjonowania samorządów, pogorszenia warunków mieszkaniowych ludności. Do czynników rozwoju i wzrostu regionu obecnie zaliczamy: *kulturę przedsiębiorczości i innowacyjności*, tworzoną między innymi poprzez *umiejętność sprawnego współdziałania i szybkiego reagowania na nowe potrzeby* (Olesiński 2009, s. 6).

Cel rozprawy

Celem rozprawy jest ukazanie problemów współpracy małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami wspierającymi biznes oraz stworzenie modelu instytucji wspierania biznesu. Aby osiągnąć ten cel zrealizowano badania ankietowe.

Na podstawie literatury przedmiotu przyjęto, iż:

- ✓ przedsiębiorczość to działalność gospodarcza wyszukująca szans w otoczeniu i prowadząca do zdobywania czegoś nowego poprzez oferowanie usług czy produktów, łącznie z uwzględnieniem ryzyka,
- ✓ średnie przedsiębiorstwo – zatrudnia nie więcej niż 250 pracowników, obroty roczne nie przekraczają 50 mln euro lub bilans roczny nie przekracza 43 mln euro;
- ✓ małe przedsiębiorstwo – zatrudnia nie więcej niż 50 pracowników, obroty roczne nie przekraczają 10 mln euro lub bilans roczny nie przekracza 10 mln euro,
- ✓ mikroprzedsiębiorstwo – zatrudnia średniorocznie mniej niż 10 pracowników, osiąga przychód netto ze sprzedaży towarów, wyborów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości 2 mln euro lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego

nie przekroczyła 2 mln euro (według Rekomendacji Komisji Europejskiej z 6 maja 2003r.)

- ✓ region to obszar województwa z jego władzami centralnymi tzn. województwo,
- ✓ instytucja to specyficzna struktura działająca poza jednostką (np. gospodarczą), której celem jest rozwiązywanie jej problemów,
- ✓ instytucja wspierania biznesu to struktura oferująca szeroką gamę usług skierowanych do przedsiębiorców, w szczególności do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Celem badań ankietowych jest analiza sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz instytucji wspierania biznesu, jak również ich opinie o wzajemnej współpracy. Tak zdefiniowany zakres badań wydaje się szczególnie interesujący i uzasadniony z uwagi na następujące powody:

- ✓ województwo lubelskie jest jednym z najbiedniejszych regionów w Unii Europejskiej,
- ✓ sektor MSP jest ważną częścią gospodarki regionu,
- ✓ instytucje wspierające biznes są tworzone, aby pomagać przedsiębiorcom.

Szczególną uwagę poświęcono roli instytucji otoczenia biznesu w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionie. Służy temu analiza porównawcza dotycząca opinii przedsiębiorców i pracowników instytucji wspierających lokalną przedsiębiorczość. Pozwoliło to na wskazanie barier i dysfunkcji obu stron w badanym regionie. Chodzi nie tylko o wskazanie mechanizmów współpracy małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami wspierania biznesu, ale także podjęcie próby oceny skali i warunków współpracy, a także efektywności wykorzystywanych instrumentów w praktyce życia gospodarczego.

Układ rozprawy

Rozprawa została podzielona na pięć rozdziałów.

Pierwsze trzy rozdziały mają charakter teoretyczny i stanowią wprowadzenie do problematyki współpracy sektora małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami wspierania biznesu. Część empiryczna rozprawy stanowi rozdział czwarty i piaty.

Rozdział I przedstawia przegląd teorii związanej z tematem przedsiębiorczości, co pozwala lepiej zrozumieć rolę sektora małych i średnich przedsiębiorstw i potrzebę jego wspierania.

Rozdział II ukazuje pojęcie „region” w literaturze przedmiotu, następnie przedstawiono koncepcje rozwoju regionalnego i politykę regionalną, a także charakterystykę instrumentów wspierających przedsiębiorczość, które oferują samorządy lokalne i regionalne.

Z uwagi na znaczenie, jakie dla analizy i oceny mają instytucje wspierające biznes został im poświęcony rozdział trzeci. W rozdziale tym przedstawiono przegląd definicji pojęcia instytucji, a następnie pojęcie instytucji wspierania biznesu; zaprezentowano system wspierania małych i średnich przedsiębiorstw przez rząd i politykę państwa.

W rozdziale IV scharakteryzowano Lubelszczyznę, a w szczególności sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Celem tego rozdziału była próba identyfikacji mocnych i słabych stron gospodarki w województwie lubelskim.

Rozdział V ukazuje działalność sektora małych i średnich przedsiębiorstw i jego współpracę z instytucjami otoczenia biznesu opartą na badaniach własnych. Rozdział stanowi próbę identyfikacji barier rozwoju MSP i ich współpracy z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość w regionie. Rozdział V zawiera analizę czynników wpływających na współpracę instytucji wspierających biznes z sektorem małych i średnich przedsiębiorstw w regionie lubelskim i jednocześnie egzemplifikację założonych w pracy hipotezy pomocnicze. Następnie zaprezentowany jest model instytucji wspierania biznesu.

Założenia metodologiczne badań

Założyłam, iż większość firm sektora małych i średnich przedsiębiorstw współpracuje z instytucjami wspierającymi biznes działającymi w regionie.

W rozprawie postawiona została i poddana weryfikacji teza:

Instytucje otoczenia biznesu, traktowane jako instrumenty pomocnicze w małych i średnich przedsiębiorstwach stają się istotnym instrumentem wspierającym ich rozwój, co jest wyraźnie widoczne w przypadku firm średnich

oraz hipotezy pomocnicze:

1. Znaczenie współpracy między instytucjami otoczenia biznesu a małymi i średnimi przedsiębiorstwami wiąże się z ograniczaniem zewnętrznych barier działalności i rozwoju MSP powstających na tle gospodarki rynkowej.
2. Przedsiębiorcy korzystający z usług instytucji otoczenia biznesu oczekują przede wszystkim bezpośrednich korzyści ze współpracy, a w szczególności:
  - a. dostępu do specjalistycznych szkoleń dla przedsiębiorców i ich pracowników,
  - b. zwiększenia szans wprowadzenia rozwiązań innowacyjnych,
  - c. poprawy wizerunku firmy,
  - d. pomocy w nawiązywaniu kontaktów biznesowych.
3. Instytucje otoczenia biznesu pozwalają pośrednio stymulować rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, przede wszystkim dzięki funduszom pożyczkowym, które są przeznaczane na rozwój działalności gospodarczej.
4. Współpraca z lokalną władzą i samorządem pośrednio stymuluje rozwój małych i średnich przedsiębiorstwach poprzez wzrost zatrudnienia i informatyzację.
5. Małe i średnie przedsiębiorstwa dobrze oceniają współpracę z instytucjami otoczenia biznesu, a pojawiające się trudności związane są przede wszystkim z dokumentacją i przepływem informacji.

6. Decyzje dotyczące wyboru konkretnej instytucji otoczenia biznesu uwarunkowane są przez otoczenie firmy.

7. Zwiększenie ilości i jakości usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu zagwarantuje rozwój sektora MSP i zwiększy jego zdolności innowacyjne.

Aby zweryfikować postawione hipotezy, przeprowadzono badania ankietowe. Badanie zrealizowane zostało za pomocą ankiety i wywiadu bezpośredniego z przedsiębiorcami oraz pracownikami instytucji wspierających przedsiębiorczość w województwie lubelskim.

Ankieta skierowana do właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw zawiera 37 pytań dotyczących: korzystania przez firmę ze źródeł finansowania (obecnych i przyszłych), korzystania z usług instytucji otoczenia biznesu, korzystania z pomocy publicznej oraz pytania metryczkowe (liczba zatrudnionych, forma prawna, okres działalności, ogólną sytuację finansową).

Ankieta skierowana do instytucji otoczenia biznesu zawiera 44 pytania dotyczących: rodzajów oferowanych instrumentów wsparcia dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, najczęściej pojawiających się problemów w relacjach z sektorem małych i średnich przedsiębiorstw i pytania metryczkowe (ilość zatrudnionych pracowników i ich wykształcenie, lokalizacja, zasięg działania).

Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu jest tu przedstawiona zarówno, ze strony sektora MSP i instytucji wspierających przedsiębiorczość.

Wyniki badań i model

Wśród przebadanych 118 firm było 58 mikroprzedsiębiorstw, co stanowi 49% próby, 31 małych firm, co stanowi 26% próby, 25 średnich – 21% i 4 duże – 3%.

W drugiej części badania wzięło udział 19 instytucji otoczenia biznesu działających na terenie województwa lubelskiego. Zbadane instytucje reprezentowały następujące typy: fundacje – 9, agencje rozwoju lokalnego – 7, fundusze poręczeń kredytowych, fundusze pożyczkowe i stowarzyszenia po dwie oraz izby gospodarcze, punkty konsultacyjne i Regionalne Instytucje Finansujące po jednym. Wśród badanych instytucji otoczenia biznesu będących częścią systemu wspierania przedsiębiorczości w regionie lubelskim występują liczne powiązania organizacyjne i kompetencyjne.

Na podstawie badań stwierdzono, że 13 firm sektora małych i średnich przedsiębiorstw z próby współpracowało z instytucjami wspierania biznesu, co stanowi 11% próby. Takie wyniki badań mogą budzić zaskoczenie, gdyż wykazują próżnię instytucjonalną. W praktyce przedsiębiorstwa z sektora MSP działają w izolacji, co jest w sprzeczności z wyjściowym przewidywaniem. To także ograniczyło możliwości ilościowej analizy otoczenia instytucjonalnego. Ponieważ badanie wykazało, iż bardzo mało firm z sektora MSP współpracuje z insty-

tucjami wspierającymi przedsiębiorczość, wyniki mogą być traktowane jedynie jako egzemplifikacja, a nie weryfikacja założonych hipotez.

Z kolei instytucje wspierania biznesu uważają, iż istnieje duże zapotrzebowanie na usługi przez nie świadczone – 10 wskazań. Najczęstszymi odbiorcami usług oferowanych przez instytucje wspierania biznesu są mikrofirmy – 19 instytucji, co związane jest brakiem doświadczenia i wiedzy potrzebnej do prowadzenia firmy. Kolejnym odbiorcą są małe firmy – 14, następnie początkujący przedsiębiorcy – 9, średnie firmy – 7 i po 2 – firmy zagraniczne, urzędnicy administracji publicznej i duże firmy. Badane instytucje okołobiznesowe nie zauważyły wśród swoich klientów studentów i pracowników naukowych.

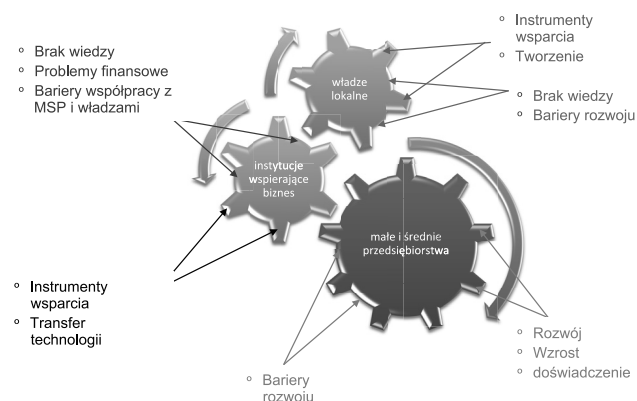
Instytucje wspierające biznes rocznie przyjmują minimalnie 100 klientów, a maksymalnie – 2864. Świadczy to o dużym zróżnicowaniu skali udzielanej pomocy.

Takie wyniki mogą budzić zaskoczenie, gdyż ukazują zupełnie różne opinie o wzajemnej współpracy sektora małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu.

Wyniki omówionych badań potwierdziły, że część małych i średnich przedsiębiorstw dostrzega korzyści wynikające z współpracy z instytucjami wspierania biznesu, jak również władzami lokalnymi, stąd w modelu pojawia się element – władze lokalne.

Na podstawie badań ilościowych stwierdzono, iż model instytucji wspierania biznesu zależy od wzajemnej współpracy trzech podmiotów, tj. sektora małych i średnich przedsiębiorstw, instytucji wspierania biznesu oraz władz lokalnych. Ważny wpływ na wybór takiego modelu ma fakt, iż władza lokalna i instytucje wspierania biznesu posiadają szeroki wachlarz instrumentów mających wpływ na stan sektora MSP.

Rysunek 1. Model instytucji wspierania biznesu – przekładnia zębata trójstopniowa

Źródło: opracowanie własne

Prezentowany powyżej model „przekładni zębatej” – instytucji wspierającej biznes uwypukla współdziałanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw z instytucjami otoczenia biznesu oraz z władzami lokalnymi w re-

gionie. Bardzo istotny jest poziom akceptacji działalności władz lokalnych i ich wkład w współtworzenie i działanie instytucji okołobiznesowych. Stąd model współpracy między sektorem małych i średnich przedsiębiorstw, instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość i władzami lokalnymi to przekładnia zębata, w którym jedno koło symbolizuje jeden z tych podmiotów. Tak zbudowany model współpracy między tymi trzema podmiotami jest istotnym warunkiem efektywnych działań i aprobaty w lokalnym (czy regionalnym) otoczeniu. Model przekładni zębatej jest to część rynku, wprawiająca w ruch przedsiębiorcze postawy, wpływająca na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw i jednocześnie podnosząca jakość instytucji wspierających przedsiębiorczość.

Model przekładni zębatej to trzy koła zębate współpracują ze sobą przez zazębienie (kanały informacji), czyli poprzez wchodzenie zębów jednego koła we wręby koła współpracującego (przepływ informacji). Zęby koła sektora małych i średnich przedsiębiorstw symbolizują jego rozwój, wzrost i nabyte doświadczenie, w przypadku instytucji wspierających biznes – instrumenty wsparcia, transfer technologii czy współprace z szkołami wyższymi, a w kole władz lokalnych – tworzenie środowiska biznesowego jak również instrumenty wsparcia. Z kolei wręby to bariery i potrzeby rozwoju zarówno sektora małych i średnich przedsiębiorstw, instytucji wspierających przedsiębiorczość czy władz lokalnych. W poniższym modelu zęby jednego koła wchodzą w część wrębu koła współpracującego, co oznacza ruch (rozwój) tegoż koła poprzez odpowiednie instrumenty wsparcia wprawiając je w ruch. Stąd wielkość pomocy winna być odpowiednio dopasowana do oczekiwań danego podmiotu, gdyż za mała może powodować zastój, z kolei za duża może zatrzymać całą przekładnię. Zbyt mała liczba zębów (czyli instrumentów wsparcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw) w kole zębatym może doprowadzić do osłabienia działania całości. Z kolei maksymalną liczbę zębów określają możliwości ich współpracy.

Do zalet przekładni zębatej zaliczamy – wysoką sprawność i niezawodność działania, a do wad – wysoki koszt stworzenia oraz konieczność stałego monitorowania działań sąsiednich kół.

W model instytucji wspierania biznesu największe koło to sektor małych i średnich przedsiębiorstw, gdyż to ono napędza rozwój regionalny i lokalny oraz podnosi poziom życia społeczności; mniejsze koło – instytucje wspierające biznes, które współdziałają i wspierają sektor MSP, jak również władze lokalne; drugie mniejsze koło zębate to władze lokalne, które posiadają instrumenty wsparcia dla sektora MSP i instytucji okołobiznesowych. Działanie tych kół zębatych w zasadzie nie wymaga ingerencji sił zewnętrznych, jeżeli jedno z kół jest w stanie rozwoju (zęb), w takim przypadku napędza poprzez wspieranie pozostałe dwa koła w ruch, czyli powodując również ich rozwój.

Rola instytucji wspierających biznes w powyższym modelu sprowadza się do aktywizacji członków społeczności lokalnych (władz lokalnych, przedsiębiorców aktywnych i tych przyszłych) do wspólnych przedsię-

wzięć na rzecz zmniejszania barier rozwoju przedsiębiorczości. W efekcie takich zachowań przedstawiciele wszystkich grup lepiej rozumieją swoje potrzeby i możliwości, co wpływa na reakcje łańcuchowe i zwiększa grono potencjalnych przedsiębiorców, ale również współpracując ze sobą wspierają się wzajemnie.

W prezentowanym modelu instytucje wspierające biznes winny wysyłać sygnały do firm z sektora MSP (zab), a po odbiorze informacji zwrotnej (wrab) podejmować odpowiednie działania zmierzające do rozwiązania problemów i dalszego rozwoju przedsiębiorczości, czyli monitoring stanu sektora małych i średnich przedsiębiorstw, tzn. tworzenie kanałów informacyjnych. Rodzaj i zakres działań podejmowanych przez instytucje otoczenia biznesu związany jest z potrzebami lokalnych przedstawicieli przedsiębiorców, tzn. stopniem ich motywacji do działania, indywidualnych relacji z liderami władz lokalnych i innych grup nacisków, dostępie do wszelkich zasób niezbędnych do rozwoju czy poziomu świadomości.

Działania na rzecz zwiększenia roli instytucji wspierających biznes w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw powinny zmierzać w następujących kierunkach:

- ✓ stworzenia banku danych o instytucjach wspierających biznes, następnie skoordynowania działań instytucji otoczenia biznesu działających oraz samorządów lokalnych oraz dokładnego określenia ich miejsca w regionie,
- ✓ integracji przedsiębiorstw z sektora MSP w regionie, pobudzania aktywności gospodarczej, co w przyszłości może przerodzić się trwałą współpracę, np. w postaci klastra lub sieci,
- ✓ systematycznej diagnozy procesów gospodarczych zachodzących w regionie i jego otoczeniu poprzez sprawny system instytucjonalny i sieci relacji bezpośrednich lub pośrednich,

- ✓ pomocy sektorowi małych i średnich przedsiębiorstw w trudnych sytuacjach finansowych udzielana przez instytucje wspierania biznesu, tzn. stworzenie systemu finansowego wspierającego sektor MSP.

Przeprowadzone badanie umożliwiło określenie kierunków przyszłych badań. Warto w przyszłości podjąć próbę ponownego takiego badania uwzględniając dodatkowo opinię lokalnych władz. Cenne byłoby również przeprowadzenie analogicznego badania, ale jakościowego z instytucjami wspierającymi biznes i dodatkowo z władzami lokalnymi.

Literatura

1. Kalinowski, T. (red.) (2006), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*. Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
2. Noga, A. (2009), *Teorie przedsiębiorstw*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
3. Olesiński, Z. (2005), *Zarządzanie w regionie*. Warszawa: Difin
4. Olesiński, Z., Predygier, A., Leśniewski, M., Rzepka, A., (2009), *Rola gmin w kreowaniu innowacyjności regionu. Analiza badań ankietowych wybranych gmin i przedsiębiorstw*. Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa
5. Raport *Procesy inwestycyjne i strategie przedsiębiorstw w czasach kryzysu*. (2010), Warszawa: PARP
6. Skowronek-Mielczarek, A. (2003), *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*. Warszawa: Wydawnictwo C. H. BECK
7. Strużycki, M. (ed.) (2002), *Zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem. Uwarunkowania europejskie*. Warszawa: Difin

SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION: INSTITUTIONS SUPPORTING BUSINESS AND DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THE REGION

Anna Jakubowicz

Dissertation supervisor: dr hab. Włodzimierz Pańków – professor of Kozminski University in Warsaw
Reviewers: dr hab. Zbigniew Olesiński – professor of Vistula University in Warsaw
prof. dr hab. Adam Noga – professor of Kozminski University in Warsaw

*Thesis defense was held on 20 December 2011
in Kozminski University in Warsaw.*

Introduction

Doctoral Dissertation relates to cooperation between small and medium enterprises with institutions supporting business in Lublin province.

According to Noga, reason of dealing with theory of business is based on:

- cognitive value
- possibility to make decision between becoming an entrepreneur or focusing on other economic or social activity
- possibility to search for the best business practices and ways to become a perfectionist
- possibility to create interesting and realistic maps of entrepreneurship
- possibility to distinguish company boundaries
- usefulness for macroeconomic analysis that treats theory of business as essential in researches (Noga 2009, page 41)

Present work shows sector of small and medium enterprises in Lublin province and their cooperation with institutions supporting business. Presented data about the sector can be also used for other analysis.

Small and medium enterprises sector influences fast changes of economy structures, strengthens ownership and uses emerging trends. It reduces unemployment, is mobile and easily gets to market niche and introduces new technological possibilities by cooperating with license holders (Strużycki 2002, p. 45). Such sector stimulates economic growth and can be its measure, presents society enterprising, searches market niches and is based on healthy competition. It is also a background of cooperation supporting bigger companies, activates regional and local development as well as develops unemployment initiatives in region (Skowronek – Mielczarek 2003, p. 6-7).

Small and medium enterprises sector operates in particular environment among institutions supporting business and local council that can influence on its op-

eration and development. Development of small and medium enterprises is a result of financial possibilities. Below spreadsheet shows structure of sources of financing of SME sector in Lublin province.

Table 1. The structure of sources of financing of the SME sector in the Lublin province in the years 2004-2008 (in %)

Sources of financing	own funds		credit and domestic loans		foreign funds	
	small	medium	small	medium	small	medium
2004	70,30%	75,60%	17,30%	23,40%	5,20%	1,90%
2005	69,40%	63,90%	25,20%	23,60%	0,70%	4,00%
2006	71,20%	68,30%	22,60%	25,50%	1,50%	2,30%
2007	70,87%	70,40%	23,34%	20,80%	0,28%	3,00%
2008	70,27%	64,83%	21,21%	24,43%	6,30%	4,96%

Source: personal analysis on the basis of Raportów o stanie sektora MSP w Polsce, PARP

The most important source of financing of the SME sector represents own funds, which determines 70% as shown on the above calculations. Another sources of financing are credits and bank loans used by every fourth company and these show that such instruments influence on the SME sector and require support. Small part of financing source are foreign funds. Possibilities to receive additional finance sources, a new investor or a new technology are limited. It is important to support the SME sector with different sources. Above data shows separation and self-reliance of the small and medium enterprises sector.

Supporting of entrepreneurship by common institutions system for such purpose would additionally strengthen the sector.

Lublin province is one of five macro regions of eastern Poland (remainings are: Warmia and Mazury, Podlasie province, Podkarpacie province and Swietokrzyskie province), which indicates the lowest GDP in Poland and is 25th in European Union (below 40% of average EU GDP per capita, now circa 24,800 EUR). According to the report "Sukces rozwojowy polskich województw" from 2006 by Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Lublin province ranks 11th place in the country (first place – Mazovia province,

last one West Pomerania province) and because of synthetic indicator of the success of regions development (taking into consideration: economy, technical infrastructure, human capital, living conditions and government operations – that is, decrease of own revenues in total revenues and rapid growth of expenses of communes budgets) it became weak but dynamic region in years 1999-2004 (Kalinowski 2006, p. 42,44). Lublin province rank resulted from a decrease expenses on recreation and culture, insufficient government, worsen of living conditions. Factors that develop and growth the region today include: culture of entrepreneurship and innovation based on effective cooperation and quick respond to new needs (Olesiński, 2009, p. 6).

Aim of dissertation

The aim of the dissertation is to present problems of cooperation between small and medium enterprises with institutions supporting business and to create a model of such institutions. To achieve this goal, several surveys have been made.

On the basis of literature following statements have been made:

- ✓ entrepreneurship is a private enterprise looking for opportunities in the environment and leading to acquisition of new things, by offering services or products together with risk
- ✓ medium enterprise has no more than 250 employees, annual turnover do not exceed 50 mln EUR or annual balance sheet does not exceed 43 mln EUR
- ✓ small enterprise has no more than 50 employees, annual turnover do not exceed 10 mln EUR or annual balance sheet does not exceed 10 mln EUR
- ✓ microenterprise employs on year average less than 10 employees, achieves net revenue from sales of goods and services; financial operations does not exceed equivalent of 2 mln EUR or total assets of the balance sheet at the end of previous financial year does not exceed 2 mln EUR (according to Recommendation of European Commission dated 6th May 2003).
- ✓ region is area of province and its central authorities, i.e. province
- ✓ institution is a specific structure operating outside the unit (e.g. economic) which aim is to resolve issues
- ✓ business support organization is a structure that offers a wide range of services for business, mainly for small and medium enterprises.

The goal of the surveys is to analyze the SME sector and institutions supporting business along with their opinions about the mutual cooperation. Such surveys become even more interesting due to the following reasons:

- ✓ Lublin province is one of the poorest regions in European Union
- ✓ SME sector is an important part of region economy
- ✓ Institutions supporting business are created to support entrepreneurs.

Special attention was brought to the role of business development of the SME in the region. It was achieved by

comparison of opinions about institutions supporting local entrepreneurship. It allowed to indicate mechanisms of cooperation between small and medium enterprises with institutions supporting business as well as tried to asses scale and conditions of cooperation, as well as effectiveness of the instruments used in the practice of economic life.

Parts of dissertation

The dissertation is divided into five chapters.

First three chapters are theoretic introduction to issues between small and medium enterprises and institutions supporting business. Chapters four and five are empirical part.

Chapter one provides an overview of the theory related to entrepreneurship, which allows to a better understanding of the role of SME sector and its need to support.

Second chapter presents meaning of “region” and shows regional development and policy, as well as instruments supporting entrepreneurship offered by regional and local council.

Third chapter is devoted to importance of different analysis available for institutions supporting business. It provides definition of “institution” and its influence on business support as well as system supporting the SME by government and state policy.

Chapter four provides characteristics of Lublin province, small and medium enterprises sector in particular. The purpose of this chapter is also to identify strengths and weaknesses of economy in that province.

Chapter five presents activities of the SME and institutions supporting business based on own research. This chapter is an attempt to indentify issues in development of the SME and their cooperation with institutions supporting business. It provides analysis of the factors that affect work of institutions supporting business of small and medium enterprises in Lublin following a presentation of institutions supporting business.

Methodological research

I assume most of small and medium enterprises cooperate with institutions supporting business within the region.

This dissertation presents and verifies the below theory:

Business institutions, considered as supporting instruments of the SME have become an essential, which is clearly visible in case of medium enterprises.

and additional assumptions:

1. The importance of cooperation between institutions supporting business and the SME is connected with reduction of external barriers to its activities and development against market economy.
2. Entrepreneurs using services of such institutions look primary to direct benefits of cooperation, in particular:
  - a. access to advanced trainings for themselves and their employees,

- b. increase chances of introducing innovative solutions,
  - c. improve image of the company,
  - d. help in establishing business contacts.
3. Business institutions allow to indirect stimulation of development small and medium enterprises, primarily due to loan funds used for development of a company.
  4. Cooperation with local authority stimulates indirectly development of mentioned enterprises due to increase of employment and implementation of information technology solutions.
  5. Small and medium enterprises comment well on cooperation with institutions supporting business. Any difficulties are concerned mainly with documentation and information flow.
  6. Decisions on the choice of a specific institution supporting are determined by environment of the company.
  7. Increasing quantity and quality of services will ensure development of the SME sector and enhance its innovation abilities.

To verify aforementioned theories, surveys have been made. The study was based on a survey and direct interview with entrepreneurs and employees of institutions supporting business in Lublin province.

The survey aimed at the SME contains 37 questions relating to: funding sources (current and future), using services of business institutions, public assistance and demographic questions (number of employees, legal form, period of trade, general financial status).

The survey aimed at institutions supporting business includes 44 questions regarding: types of supporting instruments, most common issues and demographic questions (number of employees and their education, location, range).

Results and model

Among 118 surveyed companies, 58 were micro-enterprises (49% of the sample), 31 were small businesses (26%), 25 medium (21%) and 4 big enterprises (3%). Second part of the survey was done by 19 institutions supporting business in Lublin province. They were as following: 9 foundations, 7 local development agencies, credit guarantee foundations, 2 loan funds and associations, chamber of commerce, consultation center and Regional Financial Institution. Among responders are numerous organizational relations.

The survey states that 13 companies of the SME sector cooperates with business institutions (11% of the survey). These findings may be surprising showing institutional vacuum. In practice, enterprises from the SME work in isolation, that limits possibility to analyze it. Because research shown that few SME work with business institutions, these results can only be considered as exemplification and not verification of assumed theories.

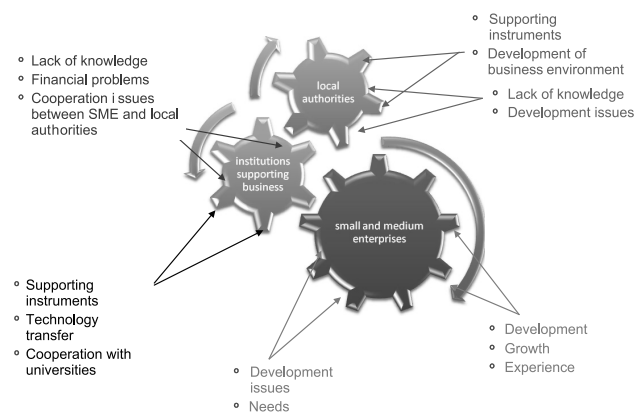
On the other hand, institutions supporting business believe that there is a high demand for their services – 10 indicators. The most common recipients are microenterprises – 19 institutions in relation to lack of experience and knowledge necessary to run a company. Other institutions were: small businesses – 14, new traders – 9, medium enterprises – 7 and 2 foreign companies, 2 government officials and 2 big companies. There were no students and researchers among the surveyed.

Business supporting institutions support minimum of 100 customers and maximum of 2864 annually. This shows a variety of support.

Such results may be of potential surprise showing different opinions about the mutual cooperation between the SME sector and institutions supporting business.

The results confirmed that some of the small and medium enterprises notice benefits of cooperation with the institutions, as well as with local authorities, hence local authority is mentioned as well.

Based on the quantitative results, model of cooperation depends on mutual cooperation between the following three parties: small and medium enterprises sector, institutions supporting business and local authorities. Important influence on the choice of such model is the fact that the local authority and business support institutions have a wide range of instruments affecting the SME sector.

Figure 1. Model of business support institutions - Triple gearing
Source: personal resources

Presented triple gearing model – institution supporting business features cooperation between small and medium enterprises sector, institutions supporting and local authorities in the region. It shows importance of level of acceptance of local authorities and their contribution to creation and operation of institutions. Hence the model of cooperation between these three is a triple gearing model, where once circle represents each of the institutions. Such model is essential to make companies work effectively within local (or regional) environment. The model is part of market, where the SME develop and it improves quality of institutions supporting business.

Triple gearing model contains of three gears working tightly together (information channels), by interacting between gears (information movement). Gears of the SME sector represents its development, growth and experience. Gears of institutions supporting business shows support instruments, technology transfer or cooperation with universities and gears of local authorities introduces development of business authorities and supporting instruments.

Spaces between teeth parts of the gear represent issues and development needs of the SME sector, the institutions or local authorities. Wheels integrates with each other through movement (development) of appropriate supporting instruments. Thus, the value of help should be adjusted accordingly to expectations of the company, as too small can cause stagnation and too big can stop entire gear.

Too low number of teeth in gear (instruments supporting small and medium enterprises) may cause worse gear work. Maximum number of teeth determine possibilities of cooperation.

Advantages of the triple gearing are: high efficiency and reliability, on the contrary disadvantages are: high cost of creating and constant need to supervise activities of surrounding wheels.

Greatest wheel in the model of business institutions support stands for the SME sector because it drives the regional and local development and improves standard life conditions. Smallest wheel stands for institutions supporting businesses working with the SME sector as well as local authorities. Second smaller gear is local authorities. Operation of these gears does not require intervention of external forces, if one of the wheels is in developing mode (tooth), causing movement of two other wheels (development).

The role of institutions supporting business refers to activation of local community members (local authorities, current and future entrepreneurs) to join ventures to reduce business development issues. As a result, representatives of each group understand their needs and possibilities influencing in chain reaction. It also increases number of possible entrepreneurs working together.

Institutions supporting business should communicate with companies from the SME (tooth) and the SME sector should give feedback (spaces between teeth) and take appropriate actions to solve issues and further development of companies, by means of supervising the sector and creation of information channels. The type and range of undertaken activities is related to needs of

local businesses, i.e. their motivation, individual relations with local authorities and other pressures, available for all necessary sources to develop and increase knowledge.

To increase the role of institutions supporting businesses in development of small and medium enterprises, the following steps should be taken:

- ✓ creation a database with a list of institutions and coordinate their operations
- ✓ integration of the SME sector in region, stimulation of business activity, which can lead to future long-term cooperation, e.g. cluster or network
- ✓ systematic recognition of business processes within the region through efficient institutional system and network of direct and indirect relationships
- ✓ help small and medium enterprises in difficult financial situations provided by institutions supporting business, i.e. creation financial system supporting the SME sector

The study allowed to identify future researches. It is worth to undertake it again taking into consideration additional opinion of local authorities. It would be also valuable to take the same study by institutions supporting business and additionally with local authorities.

References:

1. Kalinowski, T. (ed.) (2006), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*. Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
2. Noga, A. (2009), *Teorie przedsiębiorstw*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
3. Olesiński, Z. (2005), *Zarządzanie w regionie*. Warszawa: Difin
4. Olesiński, Z., Predygier, A., Leśniewski, M., Rzepka, A., (2009), *Rola gmin w kreowaniu innowacyjności regionu. Analiza badań ankietowych wybranych gmin i przedsiębiorstw*. Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa
5. Raport *Procesy inwestycyjne i strategie przedsiębiorstw w czasach kryzysu*. (2010), Warszawa: PARP
6. Skowronek-Mielczarek, A. (2003), *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*. Warszawa: Wydawnictwo C. H. BECK
7. Strużycki, M. (ed.) (2002), *Zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem. Uwarunkowania europejskie*. Warszawa: Difin